БИЛТЕН
ПЛАНИНАРСКОГ ДРУШТВА РАДНИЧКИ

Год. 27	Београд, фебруар 1986. године	Број **12**	Цена: по жељи, одредите сами

(фототипско издање)

ЈУБИЛЕЈ СПОРТСКОГ ДРУШТВА "РАДНИЧКИ"

Прошла, 1985. година била је јубиларна, јер се навршило 65 година постојања и 40 година деловања Спортског друштва "Раднички" у послератном периоду. Спортско друштво "Раднички" основано је 20. априла 1920. године од стране младих београдских радника, претежно грађевинара, чланова независних синдиката.

После рата, "Раднички" је први спортски колектив који је обновио своју активност у тек ослобођеном Београду. Већ 5. новембра 1944. године одржана је прва конференција чланова и пријатеља и конституисан је одбор за обнову рада друштва.

Данас спортско друштво "Раднички" обухвата 11 удружених клубова (атлетски, боксерски, гимнастички, карате, кошаркашки, куглашки, одбојкашки, планинарски, рвачки, рукометни и фудбалски), и окупља више од 2200 спортиста, стручњака и друштвено-спортских радника. Спортисти "Радничког" од 1945. године освојили су: 39 титула екипних првака Југославије, 10 титула победника Купа, 99 титула појединачних првака, а 227 спортиста "Радничког" бранило је више од 10.000 пута боје националне репрезентације.

На међународним такмичењима спортисти "Радничког" освојили су 194 медаље: на олимпијским играма 15, светским шампионатима 25, европским 53**,** медитеранским играма 21 и балканским шампионатима 102 медаље.

Кроз спортске, друствене и меморијалне акције, обележавање јубилеја почело је 20. априла**,** на Дан оснивања СД "Раднички" полагањем венца на спомен плочу 117 палих чланова "Радничког" у НОР-у и социјалистичкој револуцији, на нашем Дому у улици Ж. Зрењанина 31, у присуству великог броја наших чланова. Истог дана у друштвеним просторијама извршено је проглашење најбољих у СД "Раднички" у 1984. години.

На пригодан и свечан начин обележени су бројни значајни датуми и спомен обележја наше историје. Да поменемо само да су 16. и 20. октобра на Дан ослобођења Звездаре и Београда, положени венци на спомен плоче палих чланова СД "Раднички" у НОР-у, спомен-обележја жртвама Бањичког логора, спомен-плочу Ослободиоцима Београда, и 7 спомен-плоча у улицама које носе називе наших палих чланова и хероја. У оквиру обележавања Дана ослобођења Беорада, представници планинарског друштва у 11 часова одали су дужну пошту

обешеним родољубима на Теразијама. У спомен на Бањичке жртве, 5. октобра одржан је МАРШ ОСЛОБОЂЕЊА БЕОГРАДА '85, у организацији планинара Београда, као саставни део југословенске манифестације ДАН ЛОГОРАША, тако да се на просторима Спомен-парка Јајинци окупило мноштво планинара из целе Југославије, уз учешће већег броја наших чланова, нарочито омладинаца.

У спомен јубилеја СД "Раднички" радило се и на издавачкој делатности, тако да је израђен Преглед "Најзначајни резултати појединаца и екипа 1944 – 1984. СД "Раднички", у коме су планинари обухваћени од 5о до 62 стране. Највећи подухват обележавања јубилеја је организовање научног скупа "РАДНИЧКИ – СПОРТСКО ДРУШТВО И РЕВОЛУЦИОНАРНА ОРГАНИЗАЦИЈА", који је одржан 12. и 15. новембра.

Пре почетка научног скупа, у холу хотела "Метропол" је отворена је изложба СД "РАДНИЧКИ" 1920/1945/1985/, која је својим садржајем, визуелно и текстом, подсетила присутне н.а нашу историју и достигнућа.

Ове године на општини Звездара било је још јубилеја: обележено је 25 година постојања Савеза организација за физичку културу Звездара /1960-1985/, 15 година Спортског центра Звездара, а такође и 10 година СИЗ физичке културе. На свечаном скупу одржаном 26. децембра, наше планинарско друштво за успесан рад, а поводом 25 година СОФК-е, награђено је ЈУБИЛАРНОМ ПОВЕЉОМ.

На свим овим скуповима који су одржавани током протекле године, присуствовали су наши чланови, а сем учешћа у свечаностима и манифестацијама, планинари су јубилеје друштва обележили походима и излетима у планине широм земље.

Динитрије Ђорђевић

ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ ПД "РАДНИЧКИ" У 1985. ГОДИНИ

АКЦИЈЕ У ПЛАНИНИ

У 1985. години, у којој је СД "Раднички" коме и ми припадамо, прослављало 65-годишњицу постојања, у складу са планом и на иницијативу наших чланова, организовано је укупно 55 групних и појединачних акција са око 200 учесника. Акције се приказују по хронолошком реду, с тим што су посебно приказане друштвене (са три и више учесника из нашег друштва" а посебно појединачне. Код акција са мање од шест чланова, наведена су и имена учесника, у осталим случајевима само вође групе.

I ДРУШТВЕНЕ АКЦИЈЕ

1. Крајем марта, 20 чланова (17 из огранка у школи) било је на Фрушкој Гори. Сем изласка на један од врхова (502 м.), посећени су Сремски Карловци, Стражилово и манастири Гргетег и Ремета (вођа пута Велибор Станишић – Шиља).
2. У априлу је организован излет аутобусом на Дивчибаре, са изласком на врхове Козомор (1007 м.) и Црни врх (1050 м.) и са обиласком манастира Маркова Црква. Учесника - 16, вођа пута Радољуб Јевтић – Цике.

3. За Први мај, четири наша планинара (Весна Вучинић, Мира Цукавац, Зоран Милошевић и Бане Савић), заједно са члановима ОПСД "Београд" и других друштава, боравили су на Прењу, у кући Бјеле воде. Извршена су два успона, на Сивадију (1920 м.) и Особац (1850 м.).
4. Такође у време празника, три наша члана (Звонко Блажина и два омладинца – Миша Спахић и Ненад Радловачки) са још 10 другова били су у Грбаји и под зимским условима се попели на оба врха Попадије и Караулу.

5. У мају је изведен и излет на Островицу (768 м.) који је имао меморијални карактер – поводом годишњице смрти нашег члана Радомира Радовића. Било нас је пет – Бранка Кнежевиц, Шиља Станишић, Бранко Котлајић, Желька и Бане Савић), а последња два учесника су следећег дана обишли манастир и планину Вујан (857 м.).

6. Поход на Повлен (1346 м.) одржан је 1-2 јуна са 32 учесника (вођа пута Радољуб Јевтић). Смештај је био у Варди, успон је извршен преко села Маковиште, а следећег дана учесници су обишли цркву-брвнару у Сечој Реци и цркву у Карану.

7. За Пролећни дан планинара Београда, 8-9. јуна, у походу на Јакупицу – Солунску главу (2540 м.), у групи од 15 планинара, било ,је и шест наших (Оља Миловановић, Светлана Дрндаревић, Мира Цукавац, Весна Вучинић, Желька и Бане Савић). Смештај је био у дому "Чеплез".

8. За време јулских празника, (само три дана) у Грбаји је боравило 11 наших и 4 члана других друштава. Вођа пута био је Бранко Котлајић. Били смо у Котлу, на Волушници, Попадији и Караули, и у кањону грбајског и волушничког потока. Наши чланови Звонко Блажина и Радоња Шекуларац помогли су групи планинара из ПД "Јосиф Панчић" у успону на Каранфил - Северни и Велики врх.

9. Крајем септембра одржан је поход Чемерно – Студеница са 40 учесника, вођа пута био је опет Цике, а смештај је организован у Каони. За 10 часова хода, 19 учесника преко Чемерна и врха Смрдљуш (1544 м.) стигло је до Студенице. У повратку су посећени Гуча, манастири Враћевшница и Рамаћа.

10. Наши чланови учествовали су и ове године у традиционалном Маршу Ослобођења Београда, 5. и 6. октобра.

11. У новембру, 11 наших планинара су у организацији ПД "Победа" били на Повлену (1346 м.) и Јабланику (1274 м.), а при повратку преко Бебића луке, сишли у манастир Пустиња.

II ПОЈЕДИНАЧНЕ АКЦИЈЕ

1. За Нову Годину било нас је на Маврову (са посетом манастиру Свети Јован Бигорски), Борском језеру и Столу.

2. У јануару Шиља је на скијама обишао босански Јавор – Јаворов врх (1275 м.), Краљево брдо (1275 м.) и Љескову шуму (1118 м.).

3. У фебруару Живко Шутиновски и Бане су у групи од 10 планинара из "Рудар-геолога" били у Словенији и учествовали у зимским успонима на Триглав (2868 м.) и још шест врхова Јулијских Алпа (Мали Стог 1877, Велики /Језерски/ Стог 2040, Огради 2087, Превалски Стог 2075, Адам и Еву 2010 м.).

4. Од фебруара до априла Милан Симеуновић је више пута био на Фрушкој Гори и Рајцу, и једном у Горњаку и на Великом Вукану.

5. Крајем априла, Милан је био на Бистри, са успоном на врх Меденица (2163 м.).
6. За Први мај Живко и Милан са друговима из "Рудар-геолога" били су на Кајмакчалану (2521) и врху Ниџе.
7. У мају, Шиља је боравио на Китки /1520/, Сувој гори (Каурски Зеленик-1132) и Водном (1060).
8. Од 7. до 15. јуна Радован Пејановић и Милан са још 6 планинара обишли су Морачке планине, Комове и Бјелашницу (врхови: В. Журим 2032, Ластва 2227, Јужни Кучки Ком 2484, Ком Васојевића 2460, Сев. Кучки Ком 2483, Црна глава 2134, Зекова глава 2117, Троглав 2075, Јарчева страна 2032 м.).
9. Крајем јуна, Радован са још два друга био је на Дурмитору (Врхови: Обла глава 2303, Безимени врх 2487, Боботов кук 2523, Велики и Мали Међед 2285, 2287 и 2217, Терзијин богаз 2303, Бандијерна 2409, Зупци 2309, Минин богаз 2402, Пађевине 2150 и Чворов богаз 2152 м).
10. За јулске празнике, Снежана Цветковић је са 7 планинара "Железничара" учествовала у успону на Грос Венедигер (3674 м.) и Спитзегел (2118 м.).
11. У исто време, Зоран Милошевић је, такође са друговима из "Железничара" био на акцији "Искуствени успон на Триглав".
12. Милан је од 12. до 26. јула био на акцији "Ридско језеро" са још шест планинара, чланова "Рудар-геолога". Врхови: Маја Русолија 2381, Хајла 2400, Маја Драмадол 2119, Ваганица 2110, Усовиште 1849, Планиница 2077, Девојачки крш 2046, Старац 2426, Жути камен 2523, Богдаш 2530, Пасји врх 2426, Маја Ропс 2503, Крш Богићевице 2358, Виситор 2210 и Румија 1596 м.).
13. У јулу, Шиља је био на Велестовском вису (1250 м.) и др. врховима Галичице, од Горице до Св. Наума, и на Големом Крчину (2220 м.).
14. Крајем августа, Радован и Божо Шаренац и још један њихов друг били су на Дурмитору (врхови: Обла глава 2303, Боботов кук 2523, Безимени врх 2487, Велика Рбатина 2401, Минин богаз 2402, Лучин врх 2396, Ђевојка 2440, Пруташ 2393, Баља греда 2204, Планиница 2330, Шупљика 2310 м.).
15. У августу Шиља је у Камнишким Алпима направио следеће успоне: Дедец 2033, Ојстрица 2439, Лушка брана, Плањава 2399, Мрзла гора 2208 /Худи праск/, Турска гора 2230, Скута 2532, Гринтавец 2558, Језерска коча 2537 - Кокршка Коча 2475 /гребен у оба правца/, Калшка гора 2034 м.).
16. Зоран је 30.8. – 2.9. у организацији "Железничара" био на Бјелашници, са успоном на Крвавец (2064 м.).
17. У септембру, Звонко Блажина и Бранибор Дебељковић били са у Турској и направили успоне на Немру Даги (3050 м.) код језера Ван, и истоимени врх (2150 м.) код места Катке, а Звонко још и на Ерџијас Даг (3917 м.) код Кајзера. Намеравани успон на АРАРАТ (5136 м.) није остварен, услед противљења Курда успонима на планину коју сматрају својом.
18. Од 13 - 16.9. Снежана је у организацији "Железничара" 'била на Маглићу (2386 м.).
19. За јесењи дан планинара, Зоран је са групом од 35 чланова био на Трескавици (2088), са успоном и на врх Лупоч (1777).
20. Радован и Милан, са још једним другом били су 12. - 15.10. у Камнишким Алпима (Врхови: Брана 2233, Плањава 2399, Туршка Гора 2233, Штајерска ринка 2289, Корошка ринка 2433, Крањска ринка 2453, Скута 2552, Штруца 2457, Долги хрбет 2454, Гринтавец 2546 м.).

21. У октобру, Жељка и Бане били су на Орјену, на врху Вучји зуб (1805 м.), а раније у јулу, Мали кабао (1450 м.).
22. За 29.11. Зоран је са "Железничаром" био на Олимпу (Митикас 2917 м. и Скала 2866 м.).
23. У исто време, Љубица Јаблановић и Милан са још троје планинара били су на Мокрој гори, врх Поглед (2155 м.) и посетили манастир Црна Ријека.

Сем наведених, сигурно је било и других сличних акција у којима су учествовали наши чланови, а које нису регистроване.

Бранислав Савић

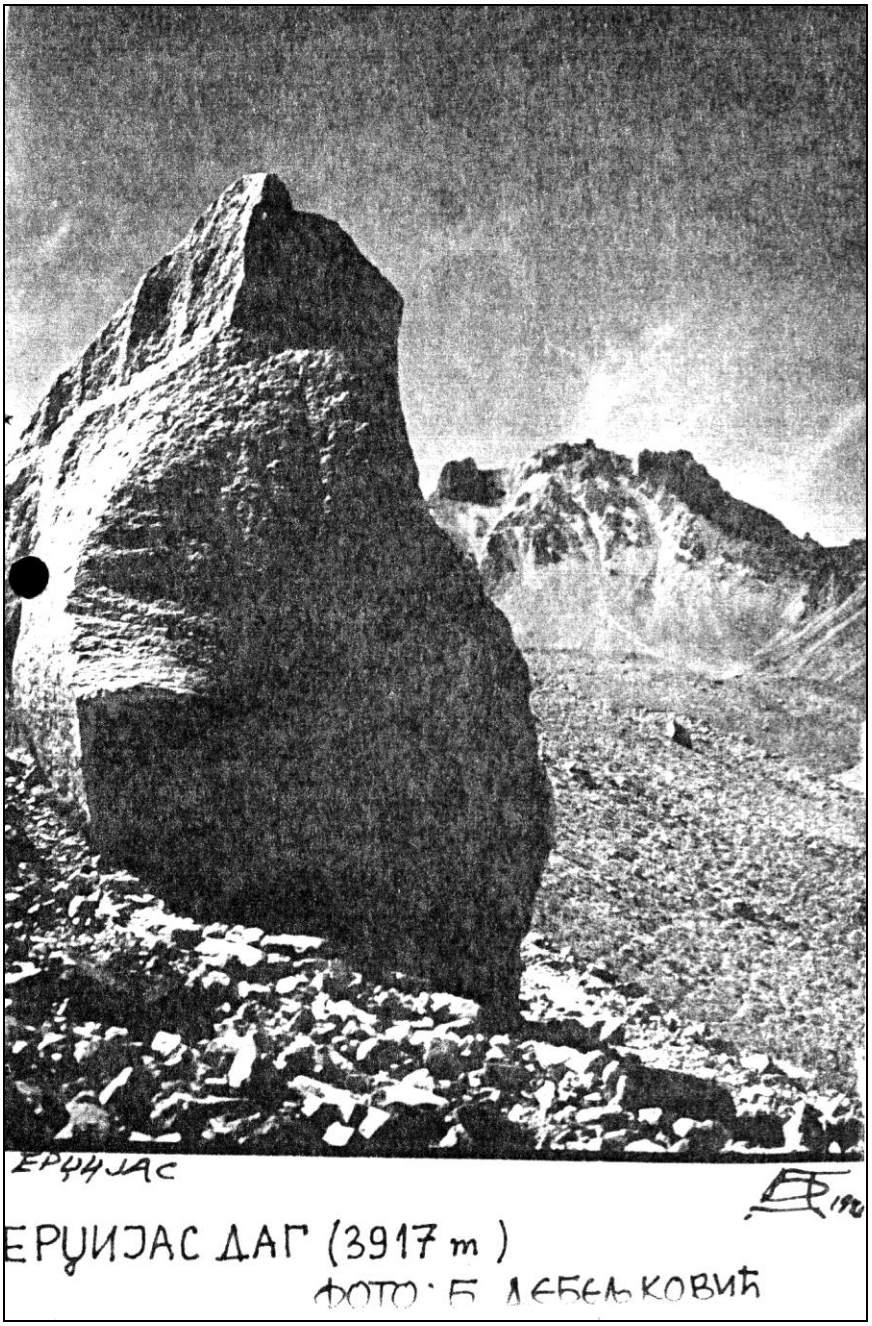

„РАДНИЧКИ" У „ПОЛИТИЦИ" од 17. II

ПЛАНИНАРСКЕ БЕОГРАДСКЕ ВЕСТИ

ПЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈА НОБ. — Успон на Стол (2236 м) у Словенији — акција београдских планинара у организацији Планинарског савеза Београда (23. фебруар).

ЈАВОР И ЖЕЛЕЗНИЧАР. — „Фебруарски поход", планина Галичница у Македонији (22 23. фебруар).

ИЗЛЕТИ ЗА ВИКЕНД: 22—23. ФЕБРУАР. — РАДНИЧКИ — Дебело брдо (уз одржавање годишње скупштине); **ПОБЕДА** — Трем, Сува планина, ИТТ — Рудник и Дивчибаре; **ЈОСИФ ПАНЧИЋ** — Дивчибаре; **ЖЕЛЕЗНИЧАР** — Тресковица (2388 м), традиционални зимски успон на врх Пакленица, Медвеђница код Загреба и Доначка гора (635 м).

СКИ-ВИКЕНД: 22—23. ФЕБРУАР. — ЖЕЛЕЗНИЧАР — Копаоник.

ЗИМОВАЊА. — ЗЛАТИБОР — Копаоник, планинарски дом „Др Петар Кости" од 23. фебруара до 2. марта Дом „Олга Поповић Дедијер", од 2. до 9. марта.

ПЛАНИНАРСКЕ ШКОЛЕ. — „Жиљење и исхрана у природи" — Планинарски савез Београда, „Основна школа за планинаре почетнике" — **ЖЕЛЕЗНИЧАР.**

ПРЕДАВАЊА. — ПЕЛОПОНЕЗ, четвртак, 26. фебруара у 19 ч. — **РАДНИЧКИ,** Жарка Зрењанина 31. Предавач Влада Марковић.

УСПОНИ У СНЕГУ СА БИВАКОВАЊЕМ. — Среда, 19. фебруара у 19.15 ч. — **ЖЕЛЕЗНИЧАР,** Народних хероја 63. Предавач Зиновимир Блажина.

ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ХИМАЛАЈСКЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ. — Успон на ЈУЛАНГ КАНГ (8505 м), предавање вође експедиције у четвртак, 27. фебруара у Дому писаца Београда (најава предавања).

ПРЕГЛЕД ПРЕДАВАЊА СА ДИЈАПОЗИТИВИМА ОДРЖАНИМ У 1983. ГОДИНИ

ЈАНУАР :

3. Бранко Котлајић: МОЈЕ СХВАТАЊЕ ПЛАНИНАРЕЊА
10. Б.Котлајић: КОПАОНИК
17. Звонко Блажина и Предраг Вујиновић: ЗИМСКИ ТЕЧАЈ 1984 - ГРБАЈА И КОМОВИ
24. Бранислав Савић: ВЛАШИЋ;
    Димитрије Ђорђевић: СТАРА ПЛАМИНА
31. Б. Савић: ТРИГЛАВ 1983.

ФЕБРУАР :

28. Б.Котлајић: МАНАСТИРИ МОРАВСКЕ ШКОЛЕ

МАРТ :

7. Б.Савић: ТРИГЛАВ И ЈУЛИЈСКИ АЛПИ - ЗИМСКИ УСПОНИ - ФЕБРУАР 1985

АПРИЛ :

4. З. Блажина, Јане Цветковић: ДОЛОМИТИ, ГРАЈСКИ И ДОФЕНСКИ АЛПИ 1984, 1. део
11. З. Блажина, Јане Цветковић: ДОЛОМИТИ, ГРАЈСКИ И ДОФЕНСКИ АЛПИ 1984, 2. део
18. Радомир Мандић: ПТИЦЕ НАШИХ КРАЈЕВА
25. Слајдови РАДОМИРА РАДОВИЋА - Комеморативно вече поводом годишњице смрти.

МАЈ :

9. Ђорђе Грујић: ГЛЕЧЕРИ
23. Б.Котлајић: ПОЉСКА
30. Б. Савић: ФРУШКА ГОРА, ДИДИВЧИБАРЕ И ПРЕЊ - АКЦИЈЕ 1985

ЈУН :

6. М. Симеуновић: ВОЛУЈАК, МАГЛИЋ, МОРАЧКЕ ПЛАНИНЕ, БИСТРА, КАЈМАКЧАЛАН
15. В.Станишић: РИЛА И ВИТОША

СЕПТЕМБАР :

12. Влада Марковић: НОРВЕШКА
19. Б. Котлајић: МОЈ ПОГЛЕД НА ПЛАНИНАРЕЊЕ

ОКТОБАР :

3. Михаило Милић: НАЦИОНАЛНИ ПАРК КОПАОНИК
10. Аран Теодорчевић: ДУРМИТОР;
    Дејан Стојановић: ВОДОПАД НИЈАГАРА /филм/
17. З. Блажина: О БИВАКОВАЊУ, 1. ДЕО
24. З. Блажина: О БИВАКОВАЊУ, 2. ДЕО
31. Звонко Франулић: ГМИЗАВЦИ И ВОДОЗЕМЦИ

НОВЕМБАР:

7. Влада Марковић: ЦАРИГРАД, АНКАРА И КАПАДОКИЈА
14. Бранислав Церовић: МАГАНИК И КАПА МОРАЧКА
21. В. Станишић: ДОЛИНА ТРИГЛАВСКИХ ЈЕЗЕРА

Укупно је у току године одржано 26 пред.ава.ња (у 1984. – 14) у којима је учествовало 17 предавача. Бројем, квалитетом и разноврсношћу садржаја предавања углавном можемо бити задовољни, али не увек и бројем присутних, нарочито млађих чланова.

Поглед са Волушнице на врхове Каранфила (фото: М. Божиновић)

НЕ НОСИ САМО ВРХ ЦИЉ У СЕБИ, НЕГО ГА ЈОШ У ВЕЋОЈ МЕРИ НОСИ ПУТ – НА ЊЕМУ РАСТЕМО ПРЕМА ЦИЉУ, КОЈИ НАЈВЕРОВАТНИЈЕ НИЈЕ НИКАД ПОСВЕ НАШ, ЈЕР " ТАМО НИКАД НИЈЕ ТУ ".

Рудолф Петерс

ОКВИРНИ ПЛАН АКЦИЈА П.Д. "РАДНИЧКИ" ЗА 1986. ГОДИНУ

ЈАНУАР

ВРШАЧКА БРДА – 19.01. - једнодневна акција.

ФЕБРУАР

ШАР-ПЛАНИНА, ЉУБОТЕН – 07.-10.02.

ВАЉЕВСКЕ ПЛАНИНЕ – 22-23.02. - Годишња скупштина Друштва одржаће се у дому на Дебелом брду.

МАРТ

ФРУШКА ГОРА - једнодневна тура.

СУВА ПЛАНИНА - дводневна гребенска тура.

АПРИЛ

ОСТРОВИЦА - 1 дан.

ДЕЛИ ЈОВАН - *2* дана.

ПРЕЊ

МАЈ

ХОМОЉСКЕ ПЛАНИНЕ и БЕЉАНИЦА - 3-4 дана, за време празника.

СТАРА ПЛАНИНА – МИЏОР – 2 дана.

ЈУН

Учешће у акцијама које организује ПСБ – Пролећни дан планинара Београда.

РТАЊ - 2 дана.

ЈУЛИ

КОМОВИ – ГРБАЈА или ДЕЧАНИ – ГРБАЈА – 10 дана за време јулских празника.

Таборовање на Тари - за учеснике течаја за живљење и исхрану у природи.

ЈУЛИЈСКИ АЛПИ

АВГУСТ

ПЕЛИСТЕР и КАЈМАКЧАЛАН - вишедневна акција.

Учешће у оклинчавању планинарског пута на Боботов кук на Дурмитору.

СЕПТЕМБАР

Учешће у Јесењем дану планинара Београда

ТРЕСКАВИЦА

ОКТОБАР

МУЧАЊ – ЈАВОР – ГОЛИЈА – три или више дана.

НОВЕМБАР

КУЧАЈСКЕ ПЛАНИНЕ

ДЕЦЕМБАР

ВАЉЕВСКЕ ПЛАНИНЕ

Датум, трајање и ближа локација ће се накнадно одредити за туре код којих то није истакнуто у плану. Чланови "Радничког" и даље ће се укључивати и у акци,је других организатора, нарочито када су у питању квалитетне туре и стручни течајеви. У просторијама Друштва, Жарка Зрењанина 31, одржаваће се редовно (сем у јулу и августу) предавања са дијапозитивима, са почетком у 19 часова.

ПЛАНИНАРСТВО ЈЕ КЊИГА КОЈУ ЧИТАМО НОГАМА.

Франце Зупан

КРЕТАЊЕ У ПЛАНИНАМА

(Део предавања одржаног на састанку Друштва 23.01.1986. год.)

Ово излагање о кретању у планинама је део стручних предавања, у којима ћемо ми, искуснији планинари, изнети своја виђења, своја запажања и своје сагледавање планинарства и начина боравка у планинама.

Говорићу о кретању у планинама, али морам да нагласим да је то мој начин кретања, као вође групе и као учесника, и то искључиво у групи, јер планинарство, ни као спортска ни као културна и друштвена активност, не може бити индивидуално. Ради тога, цело излагање треба примити као моје виђење и мој начин рада и кретања, јер се свако од нас друкчије понаша и креће у планини.

Када сам прихватио да говорим о кретању, веровао сам да ћу брзо да набацим тезе, да их по неком реду средим и - прича је готова. Али, није било тако. Сем технике ходања и проблема који се јављају на различитим теренима, стално се намеће и проблем етике и суштине планинарства. Такође, поред кретања морало би да се говори и о ноћењу у планини и о оријентацији као делу кретања, као и о исхрани, хигјени, познавању времена, првој помоћи и многим другим елементарним знањима, која су везана за кретање и боравак у планини.

Све ово, у једном излагању које треба да се обави на једном састанку, није могуће. Чак ми се чини да и само кретање захтева више времена, посебно за практичан рад у планинама.

Ради свега овога, причаћемо о кретању групе планинара, која полази на излет, на врх, и са њега се враћа кући.

Да ли ће се са целог боравка понети лепе успомене на један пријатан доживљај, дивну природу и лепо и искрено дружење групе, у највећем делу зависи од човека који је преузео заиста одговорну дужност да групу одведе на врх и врати је кући.

Да би излет био велико задовољство и за тог човека а и за групу, мора се направити читав низ радњи које претходе излету. Али, прво нека реч о вођи пута. Он мора бити искусан планинар, али не мора бити најискуснији у групи. Важније је да има смисао за организацију, тактичко опхођење и познавање људи. Желим да нагласим да често искусни планинари не морају бити добре вође у планинама.

У овом припремном делу, вођу пута, по-себно ако је то вишедневни боравак и кретање, очекује следећи посао:

- Израда плана кретања, са местима за однор, обед и обилазак занимљивости на путу;
- Израда списка опреме;
- Израда предлога исхране и договор са учесницима ради набавке заједничке хране (уколико је група до 6 учесника), или распореда исхране У мањим групама;
- Обезбеђење возних карата и седишта;

Када је овај припремни део завршен, учесници дошли на време и путовање се завршило, долази и кретање ка предвиђеном циљу - планини и њеним врховима. Међутим, добар вођа пута неће кренути, а да на згодном месту не окупи све учеснике и изврши следеће радње:

- Преброји учеснике, одреди себи заменика и једног искуснијег планинара, који ће до одређене тачке бити на зачељу (уколико је ходање дуже или вишедневно, човека на зачељу треба мењати);
- Упитати ла ли су опремљени са договореном опремом и да ли су им чутурице пуне;
- Упитати још једном за здравствено стање и физичку спремност.

Када је установљено да је све у реду, група ће кренути. У већини случајева, почетак пута је напуштање насељеног места или ходање друмом. У овом делу пута не треба захтевати колону, вец пустити да се спонтано формиране групице крећу уз разговор и шалу. Чим се пређе на планинску стазу која води узбрдо ка циљу, група ће се, услед уске стазе и напорног кретања узбрдо, сама преточити у природно кретање у планини - један по један. Треба само обратити пажњу да претходно одређени задњи и заменик буду на својим местима.

Дакле, вођа пута треба да остави групу да се креће у распореду какав јој одговара и у овом погледу његово вођење не треба да се осећа.

Ово формирање колоне доћи ће спонтано, али темпо кретања мора се одредити, јер из спонтано формиране колоне почеће појединци, којима ће темпо бити спор, да прелазе своје другове и избијају напред. Сада вођа пута треба да интервенише. Али, не виком и звиждањем. Треба објаснити да смо сви заједно пошли, да је овај темпо довољан да се на време обаве сви планирани задаци. Том приликом мора им се указати на старо правило у кретању - планинари журе само у два случаја - кад желе да избегну невреме, и кад се крећу као екипа за спасавање. Свака друга журба нема никакав смисао и води разбијању групе, која ће касније повући читав низ других околности, а које ће сигурно довести до неуспеха излета.

Рећи ћу овде једну мисао старог и опробаног планинара, Тоше Андрејевића: "Тајна привлачности планинарства, лежи у менталном изживљавању, изазваном посматрањем и упијањем неизмерних лепота природе и уживањем у свеопштем животу природе. Зар се овако интензивно изживљавање у природи не граничи са уживањем у најлепшим делима музичког или сликарског стваралаштва. Сви они који нису у стању да ово осете, мало је вероватно да ће развити у себи љубав према природи и остати дуже у редовима планинара. За њих ће планинарење представљати лаку разоноду, провод у природи, а лепоту једног излета оцењиваће не према пределима у којима су се кретали, већ према друштву у којем су били".

Ради тих тркача, који ће у својој журби пропустити много дивних погледа и детаља, а и ради оних који тек почињу да планинаре, треба у ходу указивати на песму птица, интересантан облик стене или облака. Повремено застати, колико да се поврати дах, а за то време погледом испод себе упијати дубоку долину, осунчане далеке врхове и високо под облацима врх - циљ нашег кретања.

Тркаче треба пустити да формирају своје групе и протрче кроз планину - и планинарство.

Кад смо код кретања и предаха, онда треба рећи и неке норме.

Код кретања равним путем, или оним са благим нагибом, норма је 5 км на час - за мању групу, а 4 км на час - за већу групу.

У планини меримо кретање часовима хода и висинском разликом. Добро уходана мања група у стању је да за један час хода савлада до 400 метара висинске разлике. Остали - до 300 метара.

Већ смо рекли - добро уходана група. О њима нећемо овде да говоримо, јер су то обично групе добрих и искусних планинара, који дуги низ година иду заједно. Говорићемо о највећем броју организованих група које нису ни по физичкој спремности и могућностима, ни по планинарском искуству компактне и код којих се, што су бројније, јављају проблеми и тешкоће код кретања.

Вођа овакве групе има тежак задатак. Он мора да пази на правац кретања, ,јер застајкивање и тражење пута оставља слику неспремног вође. Сем бирања пута, он мора да пази на пут испред себе, јер се у планини хода очима. На поједине детаље (клизавост терена, труо камен и друго) упозорава групу. Такође, врло често мора да посматра иза себе учеснике и да из њиховог кретања, израза лица, убрзаног даха и других показатеља, уочи физичко стање појединих учесника.

Овде ћемо рећи једну заблуду, коју често практикују неке вође група. Најслабијег и најисцрпљенијег планинара стављају на чело, да својим темпом диктира брзину кретања. Такав члан групе је у том моменту, поред физичке исцрпљености, и психички уздрман и његов учинак ће бити све слабији. Помоћ овоме члану групе треба указати преузимањем ношења делова

опреме, па и ранца. Треба правити чешће застанке, а случај заташкати шалом и неком сличном веселом згодом у планини.

Дакле, такве људе не смемо да тероришемо претњама. Другарство, солидарност и пожртвовање су врлине које владају у планинама и планинарским походима. Довољно је да се пође од чињенице да је тај члан групе пошао у планину из љубави према природи и заједничком животу свих чланова групе.

Планинарство у првом реду треба да служи уживању у природи, а не рекорду. Највећи грех у планинарству и истовремено најгрубљи напад на врлине које се стварају у планинама, је остављање изнемоглог друга и настављање пута без њега. Познати немачки планинар Тренкер каже: "Оставити на цедилу човека у планинама, може имати исте последице као и убиство". Малопре смо рекли нешто о застанцима и одморима. Треба о њима рећи нешто више. Постоји једно војничко правило, да после 50 минута хода, треба дати 10 минута одмора. Планинари су ово правило пренели у своја кретања. Међутим, постоје знатне разлике у кретању планинара и маршу војске. Док се војска креће друмовима, путевина и што је могуће проходнијем терену, са што је могуће мањим висинским разликама, планинари иду директно ка свом циљу - ка врху, прелазећи тежак терен и велике висинске разлике. Ради овога је војничко правило о кретању и одмору за планинаре неприхватљиво.

Не постоји правило ксда треба правити застанке и одморе. То зависи од многих факора, као што су:

- физичка спремност и способност учесника;
- Здравствено стање и старост учесника;
- Тежина ранчева;
- Стрмина пута;
- Дужина пута;
- Временски услови, и многи други...

Већ смо рекли да брзину кретања, па чак и одморе, одређујемо према најслабијем у групи. Око и искуство вође групе, или одређени знак планинара на зачељу, биће најбоље мерило да је потребан одмор.

Морам да нагласим, да је лакше јачима да нешто успоре ход, него да се оштрим темпом изморе најслабији и тиме доведе до упропашћења излета, не само за најслабије, него и за целу групу.

Ходом узбрдо, оптерећују се срце и плућа. Умеренијим темпом те виталне органе треба чувати, јер ћемо трком и непотребном журбом веома брзо скратити свој планинарски живот.

Код ходања узбрдо, важно је бирати што бољи и проходнији терен. На широким травним странама ићи ћемо, како то народ каже, "у кључевима" или, како то ми сада кажемо, у серпентинама. Кретањем тим начином знатно се смањује нагиб и штеди снага.

На свом путу ка врховима, поготову оним високим, често ћемо наићи на појас шуме кроз који треба проћи. Треба се увек држати путева или означених стаза. Ходање кроз шуме увек ће нас извести на густе појасеве и шикару, а каткад и на кратке камене одсеке. Све ово односи много времена и снаге.

Крај шумске границе понекад представља појас клековине, односно полеглих борова. Овакве појасеве треба, на сваки начин, ако нема активних путева, заобићи, Пробијање кроз густо испреплетано грање је веома напорно и односи много времена. Дешава се да се за сто метара клековине изгуби и цео сат.

Изнад појаса клековине често ће се наићи на стрме травне падине. Већ смо рекли, прећи ћемо их у кључевима, смањујући нагиб терена. Код врло стрмих травних падина, кретање групе може бити врло опасно. Такве делове пута, уколико се не могу избећи, морамо прећи крајње опрезно и пажљиво, а то је увек довољно да се ова препрека ка врху са успехом пређе.

Понекад, уместо травних падина наићи ћемо на сипаре. И овај део пута представља озбиљну препреку, ради материјала који је неповезан и који проузрокује стално клизање унатраг. Пре преласка сипара, изабраћемо његов краћи део, који је сачињен од што крупнијег камења и почео је да зараста, што се види по обиљу зеленог растиња.

За ра^лику од тешког успона, силазак низ ситан сипар је угодан и весео. Силази се дугим корацима, ступајући на пету.

Упоредо са сипарима, а често и изнад њих, наилазимо на снежишта која представљају посебну опасност за групу која се креће. Уколико немамо цепине, стрме снежнике треба обићи. Посебну опасност представља пречење преко стрмих снежника. Недостатак цепина може заменити какав штап, а у крајњој нужди и згодан комад камена, који ће нас кочити код поклизнућа. Вођа групе мора обуздати младе и неискусне од жеље да овде прикажу своја смучарска знања и објасни сву озбиљност од могућег поклизнућа.

У високим планинама, последњи део пута до врха обично представља стеновит терен. Кретање по њему је знатно лакше од оног по сипарима и снежницима, јер се пролази већ уходаном или обележеном стазом, а учесници излета на овом делу могу да се помажу и рукама, што знатно олакшава кретање. Ипак, вођа пута и овде мора да упозори на опрезно кретање, због могућег поклизнућа или рушења камења на учеснике испод себе. Исто тако, мора да упозори на опасност намерног рушења камења, јер испод групе може да има још неко или нека недужна животиња. На овом делу кретање се врши у збијеној колони.

Ето, уз ходање и одмор, прелажење различитих препрека и застанке, на којима смо уживали на топлом сунцу, у дивној планини, изашли смо на врх.

Вођа се трудио и водио до врха. Пут сно прешли заједно у напору и весељу. Били смо група разних личности, од којих ће свака на свој начин осетити планину и бити срећна да је овим излетом доживљен још један леп дан у планинама.

Свако од њих ће осетити да је био део групе и да су само као сложна и хомогена заједница успели. За ово је важно испуњење плана и искусно вођење. Све се одиграло спонтано и толико природно да нико није осетио вођу пута и његов ауторитет.

Трудио сам се да говорим о кретању у планини, али нисам могао све да кажем. Можда управо оно што сте очекивали. То су елементарни подаци за кретање групе: којом се брзином кретати, када се одмарати и колико. Из излагања сте видели, да су за одређивање ових података толико испреплетане разне околности, да је на сваком излету то специфично и условљено бројем учесника, њиховом физичком спремношћу, оптерећењем временским условима и многим другим елементима.

Оно што такође нисам рекао односи се на ходање појединаца у групи. Ходање уз искусног планинара је једини начин да нови планинар научи да рационално хода. Ипак, морају се рећи основне ствари.

Код ходања узбрдо, нога се спушта целим стопалом, никако на прсте. Корак је нешто краћи од ходања по равном.

Код ходања низбрдо, корак је дужи од ходања узбрдо, а спуштање ноге је зависно од терена. Код меког терена и ситног сипара – стаје се петом, а код осталих терена – целим стопалом.

Закључићемо ову причу, са напоменом, да излет почиње од договора у Друштву и припремањем опште опреме, до повратка исте у Друштво и подношења извештаја.

Сви учесници групе знају још код пријављивања све учеснике и њихове планинарске могућности. Овога морају бити свесни нарочито они снажнији и искуснији, јер морају ићи кораком слабијег, и ако треба, пружити им помоћ. Ради тога, разбијање групе се не дозвољава без одређене потребе (пружање помоћи другој групи и сл.).

Да закључимо. У планини је право место да друг осети друга, човек - човека. Група је управо та целина у којој сваки појединац треба да осети дубоко и неизрециво задовољство што је у планини.

Бранко Котлајић

****

ПЛАНИНАРСКИ АТЛАС

– С т о –

Једна планина са именом Сто налази се у источној Србији, западно од Дели-Јована. Има висину од 1156 м. Друга планина са именом Сто је у југозападној Србији. На овој планини је врх Голем стол, висок 1239 м. а у Црној Гори, југозападно од Колашина, планински је врх Сто, висок 2172 м.

****

АВЕШТЕЊА-ОБАВЕШТЕЊА-ОБАВЕШТЕЊА-ОБАВЕШТЕЊА-ОБАВ

1. Крајем 1985. године изашао је огледни број, а у 1986. години почеће редовно да излази (двомесечно) "Планинар", лист Планинарског савеза Београда. Поздрављамо излажење овог гласила које ће представљати значајан напредак у пропаганди планинарства у нашем граду, (заједно са обезбеђивањем простора у дневној штампи, на радију и телевизији, што се однедавно такође чини), и желимо му пуно успеха. Сви заинтересовани могу се претплатити на часопис преко Планинарског савеза Београда, или у нашем друштву. Годишња претплата износи 600,- динара, а цена појединачног броја 100.- динара.

2. Одсек за обележавање планинарских стаза и заштиту природе Планинарског савеза Београда организује у оквиру свог рада Основни течај за живљење и исхрану у природи који започиње у фебруару а трајаће до краја јуна ове године. Програм течаја обухвата читање топографских карата и оријентацију, обележавање планинарских стаза, обуку у пружању прве помоћи, упознавање са јестивом флором и фауном, лековитим биљем, припремом и конзервирањем хране и употребом воде као и заштитом флоре и фауне, а сем теоретских предавања укључује и изласке на терен преко викенда и вишедневно таборовање на крају течаја. За течај се пријавило 7 чланова "Радничког". Сем течаја, Одсек организује предавања из области заштите природе, живљења и исхране у природи и националних паркова, од којих смо већ у јануару и фебруару у "Радничком" видели два, а сарађиваћемо и даље у том погледу.

****

БИЛТЕН ИЗЛАЗИ ЈЕДНОМ ГОДИШЊЕ.

БИЛТЕН УРЕЂУЈЕ ГРУПА ЗА ПРОПАГАНДУ ПД "РАДНИЧКИ", ЖАРКА ЗРЕЊАНИНА 31.

ТИРАЖ ОВОГ БРОЈА БИЛТЕНА ЈЕ **70** ПРИМЕРАКА.

****